СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 231. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 5. жовтня, 1925. — VOL. XXXIII. No. 231. Jersey City, N. J., Monday, October 5, 1925. THREE CENTS

Французька делеґація старається затерти зле враження невдачі.

НЮ ЙОРК, 2. жовтня. — Французький міністер фінансів Кайо, котрий приїхав сюди з Вашингтону, щоби вертати до Франції, промовляв тут на обіді в Лотас Клаб. Говорив він, що він не зражується невдачою переговорів з Америкою в справі сплати французьких воєнних довгів. Він балакав про звязки межи Америкою а Францією, які є важнійші як всякі довги й проценти та висказав надію, що справа все таки буде скоро полагоджена. В розмові з газетярями заявив він оці-ся навіть таке, що він сподіється вернути до Америки за шість місяців та докінчити діла.

Та хоча сі заяви мали виразно на цілі втихомирити публичну опінію Франції, та фінансового світа, вони не осягнули своєї цілі. Подібно як на французькій біржі, так само й на американській французькі гроші та вартісні папери сейчас упали на ціні. Франк понизився нині на курсі о 8 пунктів. Найбільше потерпіли бонди французьких міст.

Рівночасно, французький уряд успокоює американську публичну опінію. Президент Кулидж у своїй тижневій розмові з газетярями заявляє, що вислід американсько-французьких переговорів є кроком уперед до вирішення справи довгу, та висказав надію, що конґрес потвердить тимчасовий 5-літний договір. Президент підчеркнув, що газети подали неправдиву вістку, немовби в американській делеґації були дві думки, та заявив, що всі рішення американської делеґації були принята одноголосно.

ЗНОВА ПРОПАВ ЛЕТУН.

БЕЛФОРТ, Па., 2. жовтня. — Почтовий літак, кермований летуном Еймсом, що мав приїхати сюди з почтою з Ню Йорку о пів до дванайцятої години в ночи, не приїхав. Уряд побоюється, що летунови случилася якась пригода, і він розіслав допити на всі сторони.

СУБМАРИНА ЗАТОПЛЕНА.

НЮ ЛОНДОН, Конетикат, 2. жовтня. — Нурці вже дісталися до середини затопленої субмарини та переконалися понад всякий сумнів, що вся залога з вийнятком трох моряків, котрих добуто з моря, втопилася підчас катастрофи. Нурці найшли в субмарині 33 тіла, а три тіла найдено поза субмариною. Зі сього факту, як також з того, що двері субмарини найдено отворені, догадуються, що в хвилі зударення на залогу впав страх, серед якого вони зробили богато заборонених поступків.

БУРЯ ВИКЛИКУЄ НІЧ СЕРЕД БІЛОГО ДНЯ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 2. жовтня. — Серед страшної нічної пітьми, що залягла нині в білий день на пів години Дітройт і околицю, згинуло четверо людий. Ґрупа зелізничих робітників, ідучих зелізничим тором, попала під поїзд; двох з них згинуло на місци, а 13 вийшло з тяжкими ранами. В місті Ленсингу грім убив двох людий.

Урядове бюро погоди пояснює темноту тим, що в згаданій околиці зійшлися нараз зі собою густа мрака та низько висячі хмари. Темнота була така сильна, що почтові летуни мусіли перед нею перервати свій лет.

ПЕРЕВОЗЯТЬ ЛІТАКОМ З КОРАБЛЯ НА БЕРІГ.

НЮ ЙОРК, 2. жовтня. — Американські військові летуни зробили канадійському летунови Бишопови при нагоді його приїзду до сього міста таку несподіванку, що стрінули корабель, котрим він їхав, при вїзді до нюйорського порту, забрали його на літак та повезли літаком на беріг.

Бишопа вважають за найславнійшого канадійського воєнного летуна; кажуть, що він побідив підчас війни 79 німецьких летунів.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ВИКЛЮЧЕННЯ САКЛАТВАЛІ.

ВАШИНГТОН, 2. жовтня. — Збори межипарляментарної юнії отворено тут вчора.

Бен Райлі, англійський робітничий провідник, сейчас підняв протест проти не допущення англійського посла Саклатвалі до Америки; бесідник заявив, що межипарляментарна юнія може сповнити своє завдання лишень тоді, коли всім послам буде забезпечена свобода й можність приїздити на ради юнії. Предсідатель юнії дістав богато протестів того змісту від ріжних американських орґанізацій.

Др. Медінґер, делеґат з Чехословаччини, критикував версайський договір яко причину всіх тих нещасть, які приходиться переходити Европі.

Пополудневе засідання було майже все посвячене ріжним південно-американським справам.

ЗЛОВИЛИ ЛИСА В СЕРЕДИНІ БРУКЛИНА.

НЮ ЙОРК, 2. жовтня. — Чарлз Діліо, бруклинський голяр та його сусід Абрагам Врана зловили на своїм подвірю малого лиса. Звідки лис узявся у середині залюдненої дільниці найбільшого американського міста, не відомо.

40 РОБІТНИКІВ ЗАХОПЛЕНИХ ОБВАЛОМ.

РИЧМОНД, Вирджінія, 2. жовтня. — Обвал тунелю на зелізниці Чесепік енд Огайо заховав під землею 40 робітників. Двох з них згинуло на місци; 31 добулося на волю, а один [illegible] [illegible]

ВЕЛИКИЙ БУТЛЕҐЕРСЬКИЙ ПОЛОВ.

НЮ ЙОРК, 2. жовтня. — Нюджерська стейтова міліція та громада приватних детективів зробила ревізії на великій лодці, що стояла в гирлі ріки Ранкокаса та найшла на лодці всяких напитків на яких 300,000 долярів. Жовніри арештували всю залогу, зложену з 55 люда. Кождий член залоги був зоружений.

ЖІНКА ПЕРЕШКОДИЛА САМОВБИЙСТВУ МУЖА.

Дня 6. вересня хотів поповнити самовбийство через повішенне Михайло Гласс з Вінніпеґу. Він хотів повіситися на шнурі привязанім до драбини, що стояла перед домом. Коли Гласс вийшов з хати і через якийсь час не вертав, його жена, ведена неначе інстинктом, хотіла переконатись, куди він пішов. Побачивши його висячого на шнурі, на драбині, побігла скоро до хати і взявши зі собою ніж, перетяла мотуз, на якім висів її чоловік, та в той спосіб уратувала йому життє. Повідомлена про все поліція перевезла Гласса до Загального Шпиталю, де він поволи приходить до здоровля. По виздоровленню Гласс буде відповідати перед судом за наміренє самовбийство.

АСТРОНОМИ ОБЧИСЛЯЮТЬ ЗВІЗДИ.

Нортфілд, Мін. — Астрономи на цілій кулі земській порішили обчислити усі звізди і в такий спосіб дізнатися, як за велика вселенна. Цю роботу почав був голяндський астроном Я. Ч. Копетин, та він помер три роки тому.

Др. Олівер Дж. Лі, американський астроном, покінчив призначену йому роботу. Він на призначенім йому просторонні небосклону нарахував 1,041 ріжних звізд.

Цілий небосклін, який окружає нашу землю, поділено на 206 частей. Понад 30 астрономів працюють невпинно над руханми, ясністю, краскою і відаленням від землі звізд.

ПАПА І „ЦУД" НАД ВИСЛОЮ.

В роковини „цуду" над Вислою папа відправив окреме богослуження. Польським паломникам згадав у промові, що як був у Варшаві тому 5 літ і чув гук гармат, молився за побіду Поляків.

БЕЗДРОТНИЙ ТЕЛЄФОН.

З Гамбурга, Німеччина, повідомляють, що по шістьох роках експериментів на поїздах зелізничої лінії Гамбург-Берлін встановлено нову систему бездротного телефону.

Пасажирі підчас їзди можуть телефонувати до котрої-будь телефонічної централі, або з централі мож телефонувати до них на поїзді. Нова система телефону дає змогу телефонувати також з одного поїзду до другого.

ЖИВ 103 РОКИ.

В околиці Йорктону, Саск., помер 13. вересня, Джеймс Кеснлс, проживши 103 роки і 6 місяців. Кеснлс був Ірляндцем і прибув до Канади якраз 100 літ тому. Покійний до самої смерти задержав притомність [illegible]

ПЕРЕДПОТОПНИЙ СТАРОСТА.

Староста Брікнер, що урядує в місті Калуші та околиці, керується у своїй службі якимись дивними законами. Більш як законів, кажуть, має він слухати свого приятеля інжиніра Германа і не дає дозволу навіть на театральні вистави нашим театрам. Ні дир. Стадник, ні трупа п-ні Міткевичевої не одержали права дати вистави, і то в одним випадку, з п. Стадником, відкликав свій дозвіл в останній хвилині, коли вже актори приїхали, — чим наразив на великі втрати управу театру.

ЖІНОЧИЙ АДВОКАТ У МУЖЕСЬКІМ ОДЯЗІ.

Французький суд у місті Ля Мане мав клопіт з жіночим адвокатом; ця пані прийшла боронити свого клієнта не тільки з обстриженим волоссям, але ще в спортових штанах. Предсідник суду не хотів такого адвоката допустити до розправи. Почалась кількогодинна юридична дискусія про права жінки та адвоката в такій поважній ситуації. Справа пішла аж до апеляційного трибуналу в Парижі, який видав Соломоновий присуд, що трохи мужеський одяг адвоката, навіть як він є жінкою, ще не нарушує поваги суду. Відомо нпр. що англійські судді вбирають на себе перуки та спеціяльні тоґи. Чомуж штани мають бути менше поважні як перука?

НЕ ВАРТА ЇТИ НА ЛІЦИТАЦІЮ.

Лондон. — Бідні люди в містах люблять, звичайно, купувати хатні річи, а то й навіть цілі доми на ліцитаціях. На цім многі добре виходять, бо за малі гроші набувають малоуживані річи або не надто старі хати, чи що.

Така ліцитація хатних річей відбувалася в хаті коло Креб Крос, Вустершир. Ліцитаційник, виголошуючи подану ціну за усі в хаті річи, кричав: „йде, йде!" — Та ніхто вже не відзивався. Тоді він крикнув: „пішло!" В тім ціла підлога завалилася і яких 30 людий упали аж до пивниці. Трох поважно покалічилося.

НІХТО НЕ ХОЧЕ ПРИНЯТИ ЧОЛОВІКА.

Англійська перевозова лінія „Вайт стар лайн" мала великий клопіт з одним пасажиром, якого мусіла возити кілька місяців. Цим чоловіком є Москаль Дашерський. Він то впхався на корабель „Атлянтік" і заїхав з Лондону до Ліверпулю. Але звідси завернено його до Злучених Держав, котрі одначе не хотіли його приняти, хоч він доказував, що має в Ню Йорку мешканнє. Так отже відіслано Москаля знову до Лондону, щоби його відставити до большевицької Росії. Та англійський уряд не мав законної підстави відставляти його до Росії і велів знову відвести Москаля до Ню Йорку. Але звідси Москаль знов мусів вертати до Лондону, бо американські урядовці не впустили його до краю. В Лондоні заборонено йому вступити на сушу і він мусів знов вертати до Америки. Врешті відставлено його до бельгійської пристані Антверпен і звідси буде шупасом відставлений до російської гра[illegible]

ЦЕЛЬОФАН.

Так називається нововинайдений німецький препарат, який заступить дотеперішні інші нетривкі або дорогі матеріяли в промислі. Нпр. целюльоза легко згоряє, желятина клеїться, — инші, матеріяли крихкі надто дорогі. Цельофан є предметом ідеальним: це чистенька, нешеретка целюльоза, прозірчаста і непрониклива, яка не допускає запаху, не роспускається в гарячій воді, дається ділити на найтонші листки і не горить. Ним можна вкривати вікна крамниць, вживати як пакункового паперу для фіґ, дактилів або шоколяди, до виробу штучних квітів та предметів моди. У медичній практиці має широке приноровлення, бо заступає кавчук і надається до перевязок.

ЗРІСТ МАГОМЕДАНСТВА.

На конґресі місіонарів у Йоганесбурзі (Трансвал, півд. Африки) ствердили дивне явище, що біле жіноцтво у південній Африці щораз більше переходить на магомеданську віру. Американський місіонар др. Цвемер вказав на методи, якими користуються магомеданські місіонарі: „Є всім відомою тайною — казав він — що християнство тратить постійно в північній Африці у користь магомеданства; але мало хто знає, що таку саму втрату можна запримітити на південь від Замбезі. У своїй місіонарській діяльности мав я нагоду переконатись про це в Капштадті. Дівчата, що стали матерями, а яких родина відреклась, блукаючи з дитиною, легко піддаються аргументам Магомеданців, які розяснюють їм, що перейшовши на іслям, можуть знову придбати втрачену ними честь. Коли дівчина послухає цього аргументу, тоді находять для неї чоловіка, Магомеданця, а вона таким робом разом з дитиною переходить на магомеданство".

ЗА СКАРБОМ ІНКАСІВ.

Не тільки герої повістей для дітей, але сучасні живі люде не втратили надії віднайти казковий, затрачений скарб Інкасів. До таких належить жінка відомого амер. археольоґа пані Фанні Банделіє, яка вибралась з цією метою до Болівії, на чолі з цілою експедицією. Вона найшла в своїй подорожі якогось старого провідника, який заявляє, що є нащадком Ацтеків і може виявити тайну збереженого скарбу. Пані Банделіє вже ранійше пробувала зі своїм покійним чоловіком продертись через праліси, які закривають осідок колишньої могутньої цивілізації, де мав би находитись скарб Інкасів, але мусіла вернутись під загрозами диких тузeмних племен. Може ще згодом почуємо про вислідок нинішньої експедиції.

ВКРАЛИ КАСУ З ГРІШМИ.

Брентон, Ман. — Невідомі рабівники дісталися в ночі 10. м. м. до бюра „Індепендент Ойл Компанії" і при помочи компанічного грузовика (трока) вкрали залізну касу, ваги 1,380 фунтів, завезли три блаки від бюра і розсадили її динамітом. За свій труд дістали малу винагороду, бо в касі найшли лише 75 долярів. Колиб рабівники були зробили тесаме одну ніч скорше, булиб дістали 800 дол., які тоді були сховані в тій касі.

Чічерін відмовляє Німеччину від згоди з аліянтами.

БЕРЛІН, 2. жовтня. — Російський советський комісар закордонних справ Григорій Чічерін відбув тут сьогодня довшу конференцію з німецьким міністром закордонних справ д-ром Густавом Штреземаном.

Всій розмові старався він відмовити його від угоди з аліянтами.

Чічерін сказав, що Англія хоче зловити Німеччину в засідку своїм предложенням про Ренську угоду (про запоруку німецько-французької границі) і намовою, аби Німеччина приступила до Ліґи Народів. Се засідка, казав він, аби відтак Німеччину використати яко своє оруде проти її теперішнього приятеля СССР., себто советської Росії. Дятого Чічерін радить німецькій делеґації, яка іде до Швайцарії, не підписувати Ренської умови, ані не годитись приступати до Ліґи Народів, хиба що аліянти увільнять Німеччину від 16-ого параграфу конституції Ліґи Народів, який дозволює на перехід через територію у воєнних цілях.

Чи прийшло у сих справах до якого порозуміння між Чічеріном і Штреземаном, не відомо.

Німецька делеґація, до якої входить теж канцлер Лютер і міністер Штреземан, виїздить сьогодня до Швайцарії на конференцію в Люцерні, яка там зачнеться в сей понеділок. Німецька делеґація повна надії, бо рада, що тепер в такій позиції, що з двох сторін забігають противники і накидаються Німеччині зі своєю приязню.

АНҐЛІЯ І СОВЄТИ.

БЕРЛІН, 2. жовтня. — Тутешня преса подає між іншими голосами Чічеріна про міжнародню політику і його вислів, що Англія веде політику окруження ворогами советської Росії.

Він каже, що покищо вона веде лиш політичну війну проти СССР., а також фінансову, але вже готує й оружну і вже її офіцири є в Фінляндії і Латвії.

ПОЧАТОК ДО РОЗБОРУ ПОЛЬЩІ?

БЕРЛІН, 2. жовтня. — Тутешня преса подає вислів Чічеріна, що він має відомости, що Англія прирікла Німеччині територіяльні набутки коштом теперішньої Польщі.

ЧІЧЕРІН І ПОЛЬЩА.

БЕРЛІН, 2. жовтня. — На запит про його розмову зі Скршинським, Чічерін відповів Німцям, що се ходило про усталене добросусідських взаємин між СССР. і Польщею.

ЧІЧЕРІН ПРО АМЕРИКУ.

БЕРЛІН, 2. жовтня. — Репортерам тутешніх газет сказав Чічерін, що Америка, хотяй не признає Росії, ліпше до неї ставиться аніж Англія. Дятого Росія старається навязати торговельні зносини з Американцями. Вона, каже, купує в Америці бавовну, яка є найліпша, і недавно дала концесію нюйорському капіталістови Гарримонови в Грузії на добування марґанця.

Також висловив Чічерін признаннє для Америки за її справедливе відношеннє до Китаю, якому вона хоче помогти увільнитись зпід опіки чужих держав.

ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО ПРЕДЛОЖЕННЯ.

ПАРИЖ, 2. жовтня. — Тутешня преса, політики і фінансісти одноцушно заявляють проти предложення американського міністра скарбу Меллона про довгове перемирє між Америкою і Францією на 5 літ. Вони кажуть, що парлямент відкине сей плян.

ФРАНКИ ЛЕТЯТЬ.

ПАРИЖ, 2. жовтня. — Відомість про невдачу американсько-французьких довгових переговорів у Вашингтоні спричинила спадок франків на тутешній біржі.

АНҐЛІЯ ЗДИВОВАНА.

ЛОНДОН, 2. жовтня. — Анґлійська публична опінія здивована вислідом американсько-французьких довгових переговорів у Вашингтоні.

Анґлійці кажуть, що сподівались більшої уступчивости з боку Злучених Держав для Франції.

ІТАЛІЙЦІ НЕВДОВОЛЕНІ.

РИМ, 2. жовтня. — Італійські урядовці і політики висловлюють невдоволеннє ізза висліду американсько-французьких довгових переговорів у Вашингтоні.

Сей вислід, кажуть вони, відбирає і їм охоту їхати до Вашингтону, та надію успішної полагоди, але всетаки поїдуть, щоб виявити добру волю.

ПРОТИ ВИТАННЯ ПОДАВАННЄМ РУКИ.

ЛЕНІНҐРАД, Московщина, 2. жовтня. — Советський комісар здоровля Семашко видав інструкції, щоб в ССCР. покинуто витатись подаваннем руки, з уваги, що сим робом хорі переносять хороби на здорових.

Він радить салютувати при стрічі як се роблять в Америці.

ЗАДОРОГА ГОРІВКА.

ГЛЕСҐОВ, Шотляндія (Анґлія), 2. жовтня. — Шотляндські фабриканти горівки заявляють, що зменьшать виріб горівки „Скач виски" о четвертину через те, що її щораз меньше купують ізза дорожні.

(Горівки в Анґлії подорожіли наслідком високого податку. Через те їх мало спроваджують до Америки, але мимо того їх тут щораз більше, бо самогонці вже виробляють трутину, яку називають „Скач виски".)

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ОБЄДНАННЄ ДО МІЖПАРЛЯМЕНТАРНОЇ УНІЇ

Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці вислало на руки предсідателя Міжпарляментарної Унії Теодора Адельсверда меморіял і матеріяли в справі політичного положення українського народа під Польщею враз зі слідуючим писмом:

Baron THEODORE ADELSWAERD,
President of the Interparliamentary Union Council,
Washington, D. C.

Honorable Sir:—

By the newspaper reports, we notice that a Committee for national minorities has to be created at the conference of the Interparliamentary Union.

On the other hand, we are informed that there are no Representatives of the Ukrainian minorities among the Polish Delegation; altho, the Ukrainian provinces under Poland constitute more than one-half of her total territory. The Ukrainian "minorities" in these provinces (Galicia, Volhynia, Kholm, Podlashe and Polissye) constitute almost one-third (30.65%) of her total population.

We know that the Polish Diet in Warsaw has complied with the wishes of the Polish Government on December 18th, 1924, which has voted to extradite to Polish courts some of the Ukrainian Deputies for their vigorous defense of the rights of the enslaved Ukrainian population. On May 6th, 1925, the Polish court in Rovno, Volhynia, having deprived the indicted Deputies of legal defense, has sentenced them for imprisonment from one to two years. If the Polish Government, Diet, and the Polish courts deprive the Representatives of the national minorities, the primitive rights of defense, it is understood that they would make for those Representatives impossible to take part in International Assemblies and to lay before them the cause of their constituents who make the actual majorities on their subjugated soil.

For the reasons mentioned, Sir, we venture to call your attention to the fact that in the reborn Poland there exist some national minorities, who, altho gagged in Poland, have their rights to voice before the whole civilized world a protest against tyranny and oppression.

In the enclosed memorandum, prepared by the President of the Ukrainian National Council existing now abroad, for the use of the League of Nations and other international bodies, you will find ample material for the deliberation of the Interparliamentary Union. It is worth while to be acquainted with them, so much the more, because the noble American Nation, on whose soil the present conference of the Union is held, has played the chief role in re-establishing of Poland which now became a vortex of Eastern Europe and a curse to the non-Polish races.

We are confident that our modest contribution will greatly help the Committee for national minorities in their efforts. Wish them all success, we remain, Sir,

Very respectfully yours,
UNITED UKRAINIAN ORGANIZATIONS,
Secretary.

ПО УКРАЇНСЬКИ:

„Достойний Пане:—

З часописних донесень ми завважали, що підчас конференції Міжпарляментарної Унії має бути створена комісія для національних меншостий.

З другої-ж сторони довідуємося, що межи делеґацією з Польщі нема представників українських меншостий, хоч українські землі під Польщею становлять більше ніж половину польської державної території, а українське населенне в тих краях (Галичина, Волинь, Холм, Підляше і Полісє) виносить майже третину (30.65%) усього населення Польщі.

Відоме, що польский сойм у Варшаві сповнив домаганне польського правительства і рішив дня 18. грудня 1924 року видати польським судам українських послів за їх завзяту оборону поневоленого українського населення. Дня 6. мая 1925 року польський суд в Рівнім на Волині позбавив обжалованих послів можности правної оборони і засудив їх на тюрму від одного до двох літ. Коли польське правительство, сойм і польські суди позбавляють представників національних меншостий їх основних прав оборони, то це самозрозуміле, що вони не допустять тих представників рівнож і до участи в нарадах міжнародних тіл, де вони моглиби представити справу своїх виборців, які то становлять більшість на своїй поневоленій землі.

З огляду на те ми осміляємося звернути Вашу увагу на факт, що у відродженій Польщі істнують національні меншости, котрі, хоч мають заткані уста в Польщі, мають право піднести голос протесту перед цілим цивілізованим світом проти тиранії і насильства.

В залученім меморіялі, виготовленім Президентом Української Національної Ради для ужитку Ліґи Народів та инших міжнародних тіл, Ви знайдете повно матеріялу для нарад Міжпарляментарної Унії. Варта познайомитись з ним тим більше, що благородна американська нація, на землі якої відбувається власне теперішна конференція Унії, грала визначну ролю у відбудові Польщі, яка стала тепер політичним виром Східної Европи і проклаттям для непольських народностий.

В переконанню, що наші скромні зусилля богато поможуть Комітетови для національних меншостий в його праці, бажаемо усього поводження і остаемо з глубокою пошаною — Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці."

ГРОМАДЯНИ:—

ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ВЖЕ ЖЕРТВУ НА ГОЛОДНЕ СЕЛО?

КОЛИ У ВАС БЄТЬСЯ СЕРЦЕ ЛЮДИНИ, ТО ВОНО ВІДЧУЄ ЛЮДСЬКУ МУКУ!

КОЛИ-Ж ВИ ЛЮДИНА, ТАК ПОМОЖІТЬ СВОМУ НАРОДОВИ ВИЙТИ НА ШЛЯХ ВОЛІ!

Всі жертви на закінчення серпневої збірки [illegible]

З ОБЄДНАННЯ.

(Комунікат ч. 15)

Місячне засідання екзекутиви відбулося дня 30. вересня. Проводив ним в заступстві хорого предсідателя містопредсідатель Семен Ядловський.

1) Принято до відома і затверджено писмо, вислане від імени Обєднання до Міжпарляментарної Конференції у Вашинґтоні в справі положення західно-українських земель під Польщею. До писма долучено меморіял і послідні публікації Президента Української Національної Ради як матеріял для референтів для справ національних меншостий. Тими референтами будуть Узері з Швайцарії і Гуґленд з Голяндії.

2) Рішено видати в анґлійській мові брошуру: Польща — „Тюрма народів".

3) В справі міжнародної вистави в місті Филаделфії рішено зібрати всі потрібні відомости, що до коштів будови українського павільону, його положення і величини. Тою справою займуться як тимчасовий комітет: Грицей, Дармограй, Титанич, Штоґрин, д-р Мишуга.

Зібрані інформації будуть предложені до розгляненя Виконавчому Комітетови Обєднання, який вирішить про можливість нашої участи в виставі.

В тих нарадах будуть могли взяти участь всі ті громадяне, що надіслали до Обєднання свої проєкти, що до тої вистави, а рівнож і ті, що особливо цікавляться тою справою. Ті послідні мають повідомити писемно канцелярію Обєднання про свою евентуальну участь в нарадах над виставою.

4) Річне засідання **Виконавчого Комітету Обєднання** відбудеться в льокали Обєднання в четвер дня 22 жовтня б. р. о год. 10 рано з слідуючим порядком нарад:

1) Отворення нарад.
2) Звіти екзекутиви.
3.) Звіт контрольної комісії.
4) Реферати:
   а) Політичне положення українського народа.
   б) Економічна допомога західно - українським землям.
5) Справа участи Українців в міжнародній світовій виставі, що відбудеться в 1926 р. в місті Филаделфії, Па.
6) Запити і внесення.

Екзекутива Обєднання рішила тою дорогою просити всіх своїх членів та прихильників, щоби надсилали на річне засідання свої уваги що до діяльности Обєднання та подавали проєкти відносно поширення народної роботи.

З загальної суми приходів за місяць вересень, які виносять $1226.49, рішено після волі і призначення жертводавців вислати до краю слідуючі допомоги:

1)	Голодному Селу ..	$500.00
2)	Рідна Школа	100.00
3)	Писменникам	62.00
4)	Діточа захоронка у Львові	50.00
5)	Сиротам по пок. Дмитрі Вітовськім полковнику Галицької Армії	50.00
6)	Народ. Дім в Холмі	25.00
7)	Народний Дім в Богданівці (передмістю Львова)	25.00
	Разом переслано до краю в вересни ..	$812.50

За Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці.

Семен Ядловський, зас. пред.

Д-р Лука Мишуга, секретар.

З ДНЯ.

За міліярди.

Франція винна Америці военного довгу 4 міліярди долярів і хоче віддати протягом 60 літ ту суму, але без процентів.

Америка домагається сплати довгу з процентами, що винесло би при постепенній сплаті протягом 60 літ майже 10 міліярдів.

Американське правительство позичило ті гроші в народу і платить що року на сплату французького довгу (переважно на процент) $175,000,000. Се значить, що американський нарід платить тільки річно податку на Францію.

Франція годиться облекшити Америці у плаченню того свого довгу на яку четвертину, а найбільше третину, а решта таки оставляе американському народови за неї доплачувати.

В Америці панує така опінія, що Франція повинна сама за себе платити і тому годі тут погодитись. Але колиб поставлено таку засаду, що се була спільна війна американсько-французька і тягарі розділити по справедливости, то до згоди могло би прийти. Франція повинна платити Анґлії й Америці все, що дістає від Німеччини, а як се мало, то вони вже повинні самі доложити.

Тоді і Франція малаби спокій, бо не журилась би стяганнем „відшкодовань" з Німеччини (на се-ж тримає і велику армію), а віддалаб журбу Анґлії й Америці.

Чічерін.

Чічерін виїхав лічити себе і російську політику.

Він отверто каже, що Анґлія збирає обєднаний фронт Заходу проти совет. Росії і тому хоче сей фронт розбити заключенням союзів приязни з сусідами як Польща, Румунія, та [illegible]

Головно Чічерін не хоче допустити до вступлення Німеччини до Ліґи Народів ані до Ренської умови. Бо якби Німеччина приступила до Ліґи Народів, то мала-б пропускати чужі, наприклад, французські війська через свою територію, приміром на поміч Польщі проти советської Росії. Знова якби Німеччина підписала Ренську умову про запоруку німецько-французької границі, то Німеччина, маючи вільну руку на сході, моглаби служити для анґлійської політики, напримір проти Польщі або советської Росії.

Длятого Чічерін радить Польщі єднатися з Росією для самооборони, а Німеччині обіцює економічні користи (торговлю) як що не пійде на службу Анґлії.

Видно, Чечірін серіозно боїться якоїсь війни із заходу. Може думає, що Анґлія просто виправить Німеччину на Москву, та може-ж бодай не під зиму, як се зробив був Наполеон.

Версайський „мир".

На конференції Партії Праці в Ліверпулі сказав провідник сеї партії Джеймс Ремсей Мекданелд, що версайський „мир" се жахлива умова, яка у своїх наслідках не менше страшна від війни. Тому він взивав робітництво, щоби безупинно дбало про се, щоб ту умову обтинати.

Але що Мекданелд або Партія Праці зробили, аби зясувати Анґлії і світови ті страшні наслідки, до яких між иншими належать такі злочинні зліпки як Польща і Румунія? А прецінь Мекданелд творив з рамени Партії Праці владу Великої Британії, то чиж не міг замісць займатись баронством для своїх товаришів та автомобілів для себе подумати і сказати слово про ті страшні наслідки того страшного мира.

ЗОЛОТА КНИГА

Ювилейної Кампанії У. Н. Союза

ЧИСЛО ЗОРҐАНІЗОВАНИХ І ПРИНЯТИХ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ДІТИЙ В МІСЯЦЯХ: ЖОВТНИ, ПАДОЛИСТІ І ГРУДНИ 1924 РОКУ. І В СІЧНИ, ЛЮТІМ І МАРТІ 1925 РОКУ.

ВИКАЗ ПРИНЯТИХ ЧЛЕНІВ ПОВНОЛІТНИХ І ДІТИЙ:

40 ДО 50 НОВИХ ЧЛЕНІВ в часі Ювилейної Кампанії зорґанізували:

Братство св. Йосафата, від. 217 У. Н. Союза в Рачестер, Н. Й., придбало в часі Ювилейної Кампанії 37 повнолітних нових членів і 27 дітий — разом 64. Сей відділ, приступив до У. Н. Союза в грудни 1908 р. з 16-ма членами на початок, з чого було 10 мущин і 6 женщин. Першими урядниками були: Іван Швець, предсідатель; Іван Іваськевич, касієр і Василь Луцишин, секретар. З перших членів орґанізаторів до днесь в тім відділі залишилися: Іван Пастущин, Василь Луцишин, Михайло Рудий, Григорій Тихий і Микита Василишин, а імена ті повтаряються заедно в ріжних урядах того відділу за цілий час істновання відділу з року на рік. Днесь від. 217-тий має 175 повнолітних членів і 128 дітий, разом 303 всіх обезпечених в У. Н. Союзі, а між ними так знаменитих членів як Микола Мурашко, бувший член Редакційного Комітету і кандидат з 16-ої конвенції на гол. предсідателя У. Н. Союза. Відділ сей зачисляєся до найбільших відділів в орґанізації і в сю пору єсть під кермою: Михайла Бінашевського як предсідателя, Константина Шевчука як секретаря і Миколи Паснака як касієра.

Орґанізованнем нових членів в часі Ювилейної Кампанії найбільше відзначилися: Василь Луцишин 14-ох, Константин Шевчук 11-ох, Микола Паснак 6-ох, Роман Шевчук 3-ох, і Василь Скробач 3-ох.

Василь Луцишин (ліва стор.), род. в Путятинці, Рогатин, Галичина. Вступ. до У. Н. Союза 18. грудня 1908 р. Зорґанізував 14-ох нових членів.

Константин Шевчук (права стор.), род. в Голинь, повіт Калуш, Галичина. Вступ до У. Н. Союза 30. квітня 1918 р. Зорґанізував 11-ох нових членів і 27-ро дітий.

Товариство „Запорожська Січ", від. 367. У. Н. Союза в Рачестер, Н. Й., придбало в часі Ювилейної Кампанії 30 повнолітних і 5 дітий — разом 35. Відділ сей відкликуєся на кождий поклик орґанізаційний і в перших рядах всегда фіґурує між відзначеними. Трийцятка се мабуть його „LUCKY NUMBER". За зорґанізованнє 30 нових членів в першій половині 1923 р. він був відзначений на тім самім місци з поміщеннем фотоґрафії тодішного секретаря Михайла Антонів, котрий і тепер є секретарем та до ґрупи орґанізаторів нової трийцятки членів зорґанізованих в часі Ювилейної Кампанії, належить. Товариство „Запорожська Січ", від. 367. У. Н. Союза в Рачестер, Н. Й., се старий відділ з перед реформи. Найстаршими членами того відділу є ті, що приступили в 1913 р., а то: Дмитро Бігун, Кирило Хомин, Василь Пукіш, Яць Шихворост, Василь Андріїв, Василь Бащук, Микола Мазурчак, Антін Мельник, Микола Попович і Микола Перчик мол. Понисше подана фотоґрафія представляє ґрупу орґанізаторів з часу Ювилейної Кампанії, як слідує:

Долішний ряд з ліва на право: **Антін Бабій,** предсідатель. Родом з Мостища, пов. Калуш, Галичина, зорґанізував 4-ох. **Онуфрій Чолій,** касієр. Род. Довга войнилівська, пов. Калуш, Галичина, зорґанізував 5-ох. **Михайло Антонів,** секретар. Род. Верхня, пов. Калуш, Галичина, зорґанізував 10-ох.

Горішний ряд з ліва на право: Теодор Озарів 1-го, Ксаверій Воробець 2-ох, Микола Мельник 1-го.

До фотоґрафії неявились: Дмитро Федоришин 3-ох, Сидор Андріїв 2-ох, Теодор Когут 1-го і Григорій Сухарник 1-го.

Відділ 94-тий зорґанізував в часі Ювилейної Кампанії 30 повнолітних і 2 дітий — разом 32. Ним є Т-во Маркіяна Шашкевича в Гамтрамк, Мішіґен, зорґанізоване 31. грудня 1916. р. З членів основателів перебувають ще в тім відділі Іван Клим і Зофія Микула. Орґанізатором того відділу був тодішний секретар відділу 146-го Сильвестер Гривнак, котрий прийшов в тамті сторони з переступним листом з відділу 367-го, а відтак до 94-го, де й до тепер [illegible]. Відділ сей має тепер 104 повнолітних членів і 30 дітий під зручною управою Андрія Патри як предсідателя, Йосифа Морозовського як касієра і Івана Курчака як секретаря. В Ювилейній Кампанії відзначилися слідуючі:

Іван Чайковський, род. Доброполе, Бучач, Галичина, 7-ох.

Микола Машталяр, род. Гайворонка, Підгайці, Галичина, 3-ох.

Петро Войтович 2-ох, Йосиф Морозовський 2-ох, Олена Курочка 2-ох, Онуфрій Курочка 2-ох, Михайло Кулинич 2-ох, Андрій Махник 1-го і Василь Лотовський 1-го.

ВІД 20 ДО 30 НОВИХ ЧЛЕНІВ в часі Ювилейної Кампанії зорґанізували:

Відділ ім. о. Миколи Стефановича, ч. 299 в Бофало, Н. Й., прозване в память одного із перших головних секретарів орґанізації бл. п. о. Миколи Стефановича, в часі Ювилейної Кампанії зорґанізував 28 повнолітних і 10 дітий — разом 38 осіб.

Т-во ім. о. Миколи Стефановича, зорґанізоване 25. січня 1924 р. заходом о. шамбеляна К. Курилло, орґанізатора Івана Сидоровича і вісьмох інших членів основателів, днесь має 36 повнолітних членів і 9-ро дітий — разом 45 всіх обезпечених в У. Н. Союзі.

В Ювилейній Кампанії відзначилися: [illegible]

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, подає до відома своїм членам і членицям, що звичайний місячний мітинґ відбудеться в четвер, дня 8. жовтня, о 7.30 вечером, в Тов. гали під ч. 102 Joiner St. На сей мітинґ повинен кождий член прибути, бо суть важні справи до полагодження. Члени, котрі відїхали на фарми або до других плейсів, коли не зголосяться на сей мітинґ, будуть подані до суспенди. — Кучмій, секр.

ДОПИСІ

з

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Концерт памяти розстріляних Ляхами: І. Скочиліса, М. Коваля і О. Павлишина.

Дня 20-го вересня в Українськім Народнім Домі відбувся концерт устроєний в другу річницю розстріляних в Золочові трох українських героїв.

Хай мені вибачать, що я не буду писати загальними фразами, принятими взагалі у нас в таких дописах, що все випало „знаменито," „чудесно", „величаво" і т. д., а напишу трохи критично.

Взагалі концерт пройшов гарно і полишив по собі приємне враження, утворивши настрій спокою та туги.

Переходячи до окремих точок програму по перше треба звернути увагу, що присутні глядачі на концерті вражали своєю нестриманностю, то брязкаючи фляшками „соди," то пускаючи по галі швендяти своїх дітий, та дозволяючи їм голосно розмовляти. Хоч і не голосні розмови, та шарудіння ногами підчас виконання певних точок співаками перешкаджували утворенню настрою, та й понижували настрій артистів денервуючи їх.

Наша публика ще не доросла навіть до того, щоб під час співу жалібного маршу в память поляглих героїв встати, бо ніхто в галі не встав, а всі сиділи розвалившись на своїх стільцях, аби дозваляли курити в галі, то напевно ніхто-б і цигаретка не випустив з рота.

Здається уже давно пора знати, що память поляглих вшановується вставанием і мовчанкою 2—3 хвилини, навіть аби не було співу жалібного маршу. Так роблять усі культурні цивілізовані народи, а ми..,?

Шкода, що промовець А. Батюк в своїй промові майже не згадав про полеглих, власне в память яких був концерт, а за те говорив богато про українську пісню, про українську інтелігенцію, що „зрадила свій народ," та „програє у карти свою маму," про первородство пролетаріяту і т. д. Словом те, від чого уже давно відріклися навіть большевики. Говорив досить довго і все не на тему. А меж тим треба було би сказати коротко, ядерно про самих мучеників-героїв та їх вчинки. Час уже настав перестати зловживати терпіння слухачів і лише копичити окремі фрази одну на другу без всякого звязку з даною темою, бо, мовляв, „для хлопа треба побільше фраз а не змислу."

Хор хоч і був складений з першорядних сил співочих бувшої капелі Кошиця, чомусь звучав блідно, не чулось в ньому души і милозвучности, не знаю чому це приписати, чи може це залежить від дірегинта.

Зате сольові точки випали прекрасно. Пані П. Троїцька виконала зі звичайним артизмом і красою чотири пісні. Друге сольо п. Н. Сміг гарно доповнювало програму і утворила би настрій, аби не спів спершу італійської пісні. Хіба уже українська пісня так збідніла, що навіть на таких національних поминках треба позичати чужих пісень?

П. В. Андрієвський та В. Ділов мали заслужений гучний успіх. Як дует так і сольові співи їх були виконані артистично. Обидва мають гарні голоси, особливо п. Ділов.

Також добре було виконано секстетом „Журавлі," хоч також чомусь спів звучав глухо.

Деклямація І. Давитенка вдальсьби ліпше, аби не різали вухо його московські наголоси, та „акання" замісць „о", як наприклад „казакі" і т. д.

Як для школяра дуже гарно деклямував А. Ґулька „Стрілецька Присяга".

Скрипак М. Берник і пяністка С. Берник, для концертів зовсім слабі, ще може на родинних вечірках вони були би на місці, але на святочних концертах їм не слід було би поки виступати, бо треба богато ще працювати над собою.

Нарешті гарно вийшов живий образ, але доводиться шкодувати, що технічні причини в галі не позволили зробити відповідних світляних ефектів, тоді було би ще сильнійше враження.

Взагалі цей концерт полишив миле враження. Лише не слід писати на програмах кожного концерту, чи вистави „великий," „чудовий", „величавий" і т. д., бо це зобовязує до чогось більшого.

Присутній.

—o—

БІНҐЕМПТОН, Н. Й.

З місцевого життя.

Від кількох літ почався рух в українських громадах за будовою народних домів. Поступ та життеві обставини заставляють нас братись до так важного діла. За примір хай послужить бінґемптонська громада з малим числом українського населення. Три роки назад як засновано в Бінґемптон товариство Українська Громада, котрої то цілию є вести просвіту між Українцями та прямувати до будови власної хати. Без ріжниці партій та релігійних переконань взялися члени до так великого завдання.

Щоб дійти до бажаної мети, почато зараз же при заснованю товариства збирати фонд на будову власного дому, котрий то зібрано з добровільних жертв від членів, чотирох місцевих товариств, а також з членських місячних вкладок та доходами з підприємств, устроюваних товариством Українська Громада. А що праця наша увінчалась добрим успіхом, свідчить се, що **на першого падолиста, с. р. переносимось до власного дому,** котрий тепер на укінченню та в котрім міститься велика галя, стор, і помешканне на девять кімнат для родин.

Щодо просвіти то Українська Громада виконує свій обовязок як товариство, котре розуміє вагу народного життя та поступу. Провадить **діточу школу,** в котрій вихо- **школу в котрій** в котрій виховує дітий на правдивих борців за свободу українського народу. Хто бачив виступ діточого хору, представлення, деклямації, та співані ними дуети і соля, той з певностю признасть, що українська діточа школа в Бінґемптон се одна з тих, яких на американській землі не богато. Заходами громади відбулось кілька концертів, а також зчаста відограємо представлення, котрі прикрашував гарний мішаний хор Української Громади.

В нашій місцевости живе понад двіста українських родин, котрих більшість посідає **власні доми та бизнеси,** однак через недбальство, легковаженне народньої справи, та через особисті непорозуміння Українська Громада числить заледви 33 членів, мимо того, що кождому Українцеви вступ вільний.

Вискази, що нічого з того не буде, вже минулись, як самі бачите. Ми забезпечені. Половину вартости вже сплачено, а другу половину сплатить рент від дому. Приходіть всі, лучше пізно як ніколи.

Теодор Смик.

—o—

КОГУС Н. Й.

Примірне весілле.

Недавно якось тому читали ми в Свободі про одно величне весілле, що відбулося в Канаді у якогось богача-Українця, (шкода що забув імя і назвиско, а варто памятати), кілько то там гостий було, кілько автомобілів, їди, пиття, дальше про дарунок для молодої пари, та, на жаль, не було там на тім весіллю ані одного з поміж всіх, аби згадав (при нагоді) хоть кількома словами про рідний край, про горе і нужду наших братів.

У нас в Когус, Н. Й., відбулось також українське весілле, котре треба кількома словами згадати. Тов. П. Краснопера, котрий служив в Українській Армії і приїхав недавно до Америки, женився з панною Голоядівною, котра також щойно два роки як приїхала з краю. Весілле було красне, гості забавлялись і поспівали богато українських пісень, а присутний на забаві секретар рекордовий місцевого 57 відділу У. Н. Союза д. Василь Любянецький, пригадав гостям голод і нужду наших братів в старім краю і гості відповіли жертвами та зложили на руки д. Любянецького 23 доляри (в інших місцевостях збирається тільки на вічах). Гроші ті переслано до Обєднання в Филаделфії і призначені на фонд голодного села (гроші переслав М. Петрик, фінансовий секретар, 57 відділу У. Н. С. в Когус, Н. Й.)

Отсих два приміри навів я в кількох словах і їх варта запамятати. Точного спису жертводавців не маю, але знаю, що молоді жертвували від себе 5 долярів. Честь молодятам і старому батькови молодої, честь д. Любянецькому, і всім гостям-жертводавцям; подяка від бідних голодних братів в старім краю, а нам українським еміґрантам і переселенцям в Америці най буде приміром і красною наукою, як відбувати весілля і другі забави.

Честь, кому честь!

Поінформований.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НЮ ЙОРК, Н. Й.

До Українського Громадянства

Подається до загального відома, що Т-во Січ ім. Б. Хмельницького, жіноча Січ ім. О. Бесарабової Український Хор, Ліґа Американських Горожан українського походження, і 204 відділ У. Н. Союза обходить **1-го падолиста** с. р., 7-літні роковини проголошення Західно-Української Народної республики.

В той день по Службі Божій й відправиться панахида в церкві св. Юра по померших героях У. Г. Армії. Потім маніфестаційний похід около церкви, відтак вечером академія в память сього дня відбудеться в церковній галі при 7 ул. ч. 28.

Комітет.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт., коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(41)

— Нехай пан поручник пють за здоровле пані поручникової, бо я чув, що щось нездужає. Слухаю, що пан поручник мають мені щось сказати. Дай Боже, щоби щось веселого. Нема руху, я нічого не заробляю. На прожиток я вже й се видав, що відклав був на чорну годину. Тепер прийдеся мені й жінці хиба з голоду вмирати, бо при души вже не маю ні зломаного шелюга. Бог би побив тих Гайдамаків! Нині буду мати хиба тільки се, що пан ротмістр заплатять за сей мід. Раньше, коли були ліпші часи, я був би й не посмів подумати брати гроші від пана ротмістра. Тепер, хоч мені зі сорому лице лупаеся, мушу приняти, бо в моїй хаті голод.

Жид того так богато балакав про свою біду, бо боявся, що Шаравскі приїхав зичити від него гроші, очивидно, щоби ніколи не віддати.

— Не тороч мені про твою біду, бо я не прийшов рахувати твої гроші. Наливай!

— Жид наповнив чашу.

— Сідай по тім боці стола і слухай!

— Як мені перед таким паном сидіти? В наших сторонах таке ще не бувало.

— Сідай, кажу! Все, що скажу, мусиш уважно вислухати, бо нині, що я скажу, то так, неначеб сказав сам ясновельможний.

Жид відітхнув, бо подумав, що як би Шаравскі прийшов по гроші, то промовляв би ласкавійше.

— Хиба, що гетьман загадав підвисшити арендний чинш за коршму? — думав.

Жид сів. Шаравскі вихиливши першу чашу до дна, заждав аж жид налле ще раз і зачав:

— Чи ти знаєш, чия донька теперішна пані в Степашках?

— Знаю. Вона донька вдови Курчинської.

— Але хто її тато?

— А хтож би инший, як не покійний муж вдови Курчинської.

— Отже бачиш. Так стоїть в парафіяльній метрикальній книзі, отже не може бути инакше. Се добре затям собі, щоби тобі коли не вихопилося що инше.

— Чи пан ротмістр думають, що я якийсь дурний Іван? Я Жид... Жиди мають на карку голову, в голові не січку, ані сіно. Жиди тільки хитрощами пропихаються крізь сей недобрий світ.

— Отже то тільки твоя жидівська хитрість каже тобі говорити, що полковникова донька покійного Курчинського?

— Хитрість чи не хитрість, але так каже парафіяльний документ. Се, що всупереч такому документови кажуть злобні язики, я одним ухом впускаю, другим випускаю. На мій язик таке з мого уха не перейде. Я знаю, що наш ясновельможний пан, строгий пан.

— Отже ясновельможний... дуже строгий пан, і... дуже цікавий. Хоче про всьо знати, що в його царстві діеся. Хоче такбж знати всьо, що буде діятися в Степашках. В селі і в дворі. Найважнійший двір. Ясновельможний приказує тобі, щоби ти всьо знав і про все, що провідаєш, сповіщав мене.

Жид глубоко зітхнув з вдоволення, що Шаравскі ні по гроші приїхав, ні підвисшати аренду.

— Ти чого зітхаєш? — Шаравскі спитав. — Чи се така тяжка робота?

— Та тяжка, — жид відповів. — Як мені видіти, або чути, що в дворі діеся? Між мною і двором великий ліс. Мені до двора нема приступу, бо моя корчма не належить до Степашок. В Степашках має корчму брат моеї жінки. Зверніться до него.

— З ним ти побалакай. Нехай тобі помагає не знаючи, що ти дістав такий приказ. І ти можеш мати приступ до двора в Степашках. Ти торгуєш всякою всячиною. Не одно купиш в дворі, не одно продаш дворови. Тобі поможе стара служка полковникової. Вона скаже тобі всьо, що буде мала переказати мені. І я тобою буду дещо переказувати до полковникової.

— Боюся. Така опіка над полковниковою може проти мене обернути шаблю полковника.

— Ти чванився жидівською хитростю. Деж вона ділася? Я тебе в ніяку небезпеку не пхаю. Ти маєш провідати, як полковник і полковникова живуть з собою. Чи не сваряться. Чи полковник жінку шанує. Чи її не занедбує. Ясновельможний все те хоче знати. Не знаю нащо йому се потрібне, але він так хоче.

— Кождий хоче знати, як живеся його дитині, — жидови вихопилося.

— Або полковникова мені скаже? — жид поправився, коли Шаравскі грізно глянув на него.

— Скаже тобі Марина. Далі я мушу... ясновельможний хоче знати, коли, куди і на як довго виїздить полковник, полишаючи жінку дома. Як провідаєш, що він виїздить або виїхав на цілу днину або на цілу ніч, мусиш звістити мене кінним післанцем. Кінь мусить бути як вітер.

— Я маю два здохляки, ледви тягнуть ногами.

— Дістанеш від мене доброго коня і пашу для него. Як провідаєш, що Чалий виїздить хоч на пів днини, так зараз пусти до мене гінця. Гінцеви не кажи в чім діло. Гінцеви перекажи, що тоді ти будеш дома. Я вже буду знати, що тоді Чалого не буде дома... Чи сюди доконче треба їхати сею битою дорогою? Не можна непомітно лісом?

Жид показав рукою поза себе.

— Ось в сім місци виходить на моє обійсте дорога, котра йде лісом майже рівнобіжно до битої дороги. Але вона невигідна. Возом деяких місць не переїдеш, бо є ями і поперек дороги лежать вітроломи. То дорога для верхових і пішоходів. Відси вона скручує на Степашки і йде майже до самого двора. Кінчиться перед садом.

— Чалий міг би сею лісовою доріжкою поїхати аж до Немирова?

— До самого Немирова ні, але майже під сам Немирів.

— І ти не бачив би його?

— Як би їдучи зі Степашок, виїхав на моє обійсте, щоби звернути на доріжку на Немирів, то мушу його побачити. Але він міг би з доріжки на доріжку поїхати лісом, не доїздячи до мого обійстя.

— То зле. Але, гадаю, він буде їздити головною дорогою, бо вона вигіднійша... Хиба би... сходився зі своїми бувшими товаришами... з гайдамаками.

— З гай...да...маками? Гетьманський полковник? Полковник гетьмана польскої річи посполитої?

— Ти не знаєш, що вдача вовка тягне його назад до ліса?

— Не дай Боже! — жид відповів затрусившися.

— Отже ясновельможний мусить знати, що він балакає зі своїми хлопами, що його хлопи балакають про него. Се буде знати брат твоєї жінки. Нехай переказує тобі, ти перекажеш мені. Також нехай пильно наслухує, що балакають двірські козаки Чалого. Підглядай, хто до него заїздить і заходить. Найбільше, пильнуй всяких бандуристів, лірників і жебраків. Вони майже всі гайдамацькі аґенти.

— Тепер вже всьо розумію. Буду на всьо дивитися стократними очима. Буду підслухувати стократними вухами. Ясновельможний буде з мене вдоволений.

— Як собі ще що нагадаю, то поступлю до тебе вертаючи. Бо я тепер їду до Чалого. Се за мід. Решта нехай лишиться в тебе на другий раз, — Шаравскі закінчив розмову кинувши на стіл червоного золотого.

— Мені рука всохла би, як би я від пана ротмістра брав гроші! — сказав. — Для пана ротмістра мід у мене не за гроші. Прошу ще на хвильку сідати. Принесу ліпшого. І рибу. Риба така, що пан ротмістр по ній пальці оближуть.

— Від тебе даром не хочу. Тиж сказав мені, що голодуєш.

— Голодувати не голодую, бо нащо Господь Бог дав лободу? Вона, славити Господа зародила. Жінка зварить повного казана, я зїм половину, вона решту і голод зацитьканий. Від тої лободи нас аж розпирає.

— То ти й твоя жінка харчуєтеся одною лободою?

— Одною лободою, лиш троха помащеною чісником. Такі тепер на жидів тяжкі часи.

— Чи та риба, котрою ти хочеш мене погостити, також з лободи помащеної одним чісником?

— Таке питане Лейби не спантеличило.

— Риба не для мене, ні для жінки. У мене риба за останний гріш, або й на борг, все приготована на случай, колиби до мене загостив який пан. Я сам згину з голоду, а мій пан все мусить дістати, що йому належиться. Я не сумнівався, що пан ротмістр, не нині то завтра поїдуть до Степашок, та може поступлять до мене.

— Сим разом ту рибу зїдж сам, за моє здоровле. Бо гадаю, мене в Степашках нагодують. Приведи коня.

Лейба привів коня, Шаравскі сів і почвалав на Степашки. Хорти пігнали за ним і випередивши його, нерші прибігли під двір Чалого.

— Диви, Зосенко, які гарні хорти! — Чалий крикнув, стоячи у вікні. — Хиба тут в сей хто має такі?

Зоська приступила до вікна.

— То гетьмана хорти, — сказала. — Мабуть хтось від него їде до нас?

Ледви договорила, в подвіре віхав Шаравскі. Зоська почула, що її коліна вгинаються. Чалий вийшов на подвіре, Зоська побігла до Марини.

— Той навіжений вже пригнав сюди! — сказала. — Буде лазити за мною. Наробить біди! Може би ти, знайшовши нагоду, шепнула йому що на розум?

— Шепну. Але шепну таке, що йому в пятах застигне. Сказився! Не жде аж буде нагода і його покличуть, але пхаеся на силу. Пусти безрогу під стіл...

— Гарні хорти? — Шаравскі спитав, коли Чалий вийшов до него.

— То твої хорти? — Чалий спитав.

(Дальше буде).

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної засуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописи, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

НЕЩАСТЄ.

В одному селі жили собі люди спокійно та працювали на хліб, помагаючи один другому. Аж тут одної днини принесло до села боярина. Боярин, не питаючи громади, забирає поле, пасовиска, луги, забирає ліс, будує рогачку, щоби дерти з селян мито, словом — пан, властитель не тільки поля, ліса і всякого громадського добра, але й душу хотівби загарбати. Та не попав він між рабів, а між мудрійших, здорово думаючих людий, які давай боярина з села викурювати.

Як сі хлопи дали собі раду з непрошеним наїзником, як завзято і мудро обороняли свої права і вольности своєї громади, довідаєтеся з книжки: Захар Беркут, написаної Іваном Франком, яку Свобода радо Вам вишле по одержанню від Вас $1.50 моні ордером або марками.

Якраз тепер пора читати, і то конче, ту [illegible] книгу нашого великого [illegible], щоби [illegible] одности, організованости та солідарности до [illegible] в нашого рідного [illegible]

ПАНТЕРА НА МОЇХ СЛІДАХ.

Була це справді тяжка зима. Тоді вона мені сподобалась і приємно мені було, одначе сьогодні я дивуюся, що могло спонукати мене виставлятися на всі ті невигоди і небезпеки. Я справді зажив життя вповні, одначе на весну я почував себе як який варвар. Бути серед ліса є гарно і любо, але тільки в літі, і коли мається доброго товариша.

Я мав з собою товариша, знаменитого мисливого, але зівсім нетовариського чоловіка. Ми ставили наші лапки у двох великих колесах, одно з полудня від ріки, друге із північи. Лапки на північ від ріки належали до мене. Було це велике колесо. Як мав я яке щастє, то звичайно взяло мені день і половину обійти всі лапки, яких було сімнайцять. Двайцять миль треба було зробити. Коли ж нічого не зловилося в лапки, я міг вернутися домів за оден день. Не дуже то приємна забавка балувати снігом на снігових чоботах крізь ліси, нести сокиру, стрільбу, поживу, амуніцію і часом іще кілька шкір. Коли прийшлося спати на полі, я копав подовгасту яму в снігу, в однім кінці ями розкладав огонь, а в другому кінці сам клався і спав як колода до самого ранка. Я зівсім спускався на вогонь, що забезпечить мене від медведів або індіянських чортів (пантер), як що вони схотілиб спробувати, чи не надавбися я їм на поживу.

Того року сніг був повних шість стіп глибокий. Одного ранку при кінці лютого я вибрався на свій обхід і уйшов вже три милі від нашої хатини, коли побачив громаду диких курий. Отож я зійшов зі своєї дороги, щоб убити кілька. Мені прийшло на думку, що кусень курячого мяса буде смакувати на вечеру. По упливі якогось часу я убив кури і вернувся назад на свій слід. Нараз побачив я побіч своїх слідів сліди великого індіянського чорта.

Я не думав, що прийдеться мені стріляти до того звіра, всеж таки я наладував свою стрільбу двома кулями. По дорозі зацікавило мене, що пантера так далеко йшла моїм слідом. Крок за кроком вона ступала в мої сліди. Коли я відійшов з дороги за курми, вона йшла за мною. Я зрозумів тепер, що вона слідить за мною.

Моє перше враження було дуже немиле. Було в тім щось надзвичайного, що пантера слідить за мною. Природним булоби, якби я слідив за нею, але що ситуація тут була змінена, я не дуже був радий цему. Отож я сказав до себе, що за свою смілість вона мусить потерпіти, заки ще настане ніч.

Майже всюди мої лапки були повні і через те мій похід був спинений. Коли я випорожнював лапку, нагло вийшла пантера із гущавини і йдучи моїм слідом наблизилася до мене на пятнайцять кроків. Я чимскорше підніс стрільбу до рамени і бувби позбувся того ворога, якби не те, що пантера скорше побачила блискучу стрільбу і як стріла смикнула в лісну гущавину. Я пустився бігцем за нею, щоби вже раз зробити їй кінець, але надармо. Пантера щезла з виду в густім лісі.

Я вносив з того, що пантера налякалась і вже занехала слідити за мною. Минуло пару годин. Я заходився коло своїх сілець і зівсім забув про пантеру. Одначе десь над вечір, коли я підійшов до найдальше покладеної лапки, я якось дивно відчув, що пантера знов слідить за мною. Враження це було таке сильне, що я постановив випробувати його. Я вийняв їду з кишені, сів за деревом і став їсти та ждати. Я думаю, що сидів так яких десять хвиль, нічого не чув, нічого не бачив, і мав вже пуститися в дорогу, коли ось показалася пантера. Я в одну мить зміряв стрільбу, але рівночасно щезла з виду і пантера. Видко її зір був ліпший від мого. Я отже подумав собі, що цеї ночи мусіти-му держати великий огонь, як не хочу, щоби цей звір відвідав мене, як буду хропіти.

Коли вже заходило сонце, я мав прикру пригоду. Я переходив через річку, дуже бистру, коли нараз лід заломився піді мною і я цілком погрузився у воді. З трудом видобувся я з води і надобавок знайшов, що вода дісталася в дуло стрільби і там замерзла. Моє положенне було досить погане. Стрільба була мені безужиточна. Я побоювався, що і патрони позамакали. Мої вигляди на наближаючуся ніч, коли грозили відвідини пантери, не дуже були веселі. Я з трудом перейшов іще одну милю і задержався на нічліг.

Насамперед я розклав такий великий огонь, що думав, вже вистарчить переконати пантеру, що не думаю бути для неї вечерою чи сніданком. В безпечнім віддаленю від огню я поклав замочені патрони, щоби висохли. Я тільки побоювався, чи не замокнув порох у патронах, бо тогді вони булиб зівсім безужиточні. Опісля я поклав свою стрільбу так, щоби розігрілася, розмерзлась і висохла.

Опісля я нарубав стільки дерева, щоби вистарчило на огонь на цілу ніч. Своїми сніговими чоботами я викопав глибоку яму біля огню. За хвилину сніг під огнищем розтопився і огонь зсунувся в яму, де я лагодив собі нічліг. Можу тут згадати, що огонь я розложив на збочі горбка, а огонь був нище місця, де я положився і стоплений сніг міг свобідно спливати в долину. В головах моєї ями я уставив купу гилля і накрив неначеб дахом теж з гилля, так що пантера могла приступити до мене тільки від сторони, де був огонь.

Коли я скінчив свою роботу, була вже темна ніч. Мій огонь кидав колесо світла довкруги і нараз я побачив, як пантера підсувається до мене від сторони ліса. Вона глянула на мене своїми круглими зеленими очима і я не спустив з неї свого строгого зору. Я взяв до рук стрільбу, щоби приготовитися [illegible], бо знав, що годі з нею жартувати.

В моїй ямі було аж горячо. Високо над головою миготіли звізди. Я подумав собі, як далеко мої приятелі, на котрих глядять тісамі звізди. Я питав себе, як почувалиби себе мої в дома, якби бачили мене, самітного серед пущі, в товаристві цего кровожадного звіра.

Нараз пантера, бачучи, що я не атакую її, тихо підступила на яких двайцять кроків до огню. Там вона присіла на снігу і не зводила з мене зору. Я кинув кусник горіючого поліна на неї і вона скочила взад. Але поліно вскорі загасло і пантера вернула назад на своє давне місце. Я кинув вдруге горіюче поліно, але пантера з погордою глянула на него і тільки трошечки відсунулася, щоб не впало на неї. Коли поліно загасло, вона присунулася до него, обернула його лапами і з погордою порхкала. Опісля ще більше присунулася до мене, так що мені здавалося, що вона готовиться скочити на мене. Я обережно відсунувся на другий бік огню.

Міжтим стрільба була вже готова до вжитку, але не так було з патронами. Вони лежали з другого боку огню, близько пантери. Я пізнав, що треба щось зробити, і то скоро. Я вибрав добре обгоріле поліно, змірив і ударив ним прямо в передні ноги пантери. Розярене вугле запекло її, вона з гнівом кинулася на него зубами, випустила з писка і подалася в зад. Коли пантера хапала писком зимний сніг, я знова заатакував її, кинувши на неї звій горіючої берези. Одначе пантера не чекала на мене і скочила в ліс. Міжтим я чимскорше дістався до моїх дорогоцінних патронів.

По якімсь часі знов появилася пантера поза кругом світла, яке падало від мого вогню, одначе не була вже така певна себе, як попередно. На всякий спосіб я побачив, що вона рішила мене мати на сніданок та що не дасться відстрашити розяреним углем.

Я побачив, що всі мої кулі були зіпсовані, але лишилися патрони наладовані шротом, які можна було ужити. Отож я висипав з них шріт а на те місце встромив в патрон кулю. Так приготований з наладованою стрільбою я ждав на свого противника. Здається, що і пантера не дуже спішилась; а що ми обоє готові були ждати, я взявся до варення своїх диких курок, бо голод став мені докучати.

Коли запах вареної курки дійшов до носа пантери, вона ще раз приступила блище до вогню. Я пізнав з її рухів, що вона рішилася приступити до кінця.

Надійшла рішаюча хвилина. Я вхопив стрільбу до рук і приклякнув позаду огню. Також я приготовив горіюче поліно, щоб вразі потреби можна було ужити його в обороні життя. Якраз, коли пантера заставилася до скоку, я стрілив і розторощив її долішню щоку. Скажена від болю і гніву, вона скочила. Я стрілив в друге грубим шротом. Поцілена в самі груди, упала у моїх стіп.

Іще якийсь час кидалась і дерла сніг під собою. Щоби з тим покінчити, я притулив дуло стрільби до її голови. Шріт дістався до самого мозку і положив кінець її мукам.

Опісля я зі смаком зїв свої кури і положився спати. Шкіра цеї відважної пантери лежить виправлена в моїй кімнаті.

„ДОБІРНІ ДУМКИ" Т. Г. МАСАРИКА.

Так називається обемиста книжка, яку видав Український Громадський Комітет в Чехословакії з нагоди 75 літ життя Т. Г. Масарика, що розбив Австро-Угорщину, а збудував Чехословацьку Республику, яка вибрала його своїм довічним президентом. Його життепис міститься в отсім реченню: „Син панського візника, бувшого кріпака, ковальський учень, проклятий противниками безбожник, виключений із чеського громадянства „запроданець-зрадник і ворог народу", засів у колишній царській палаті Габсбургів."

Із цеї книжки подаємо тут нашим читачам добірні думки, над якими добре булоби застановитись і нам.

Кожен нарід мусить стреміти до самостійности. Нарід, який не хоче бути самостійним, це не нарід.

Коли хочемо чогось досягнути, то мусимо мати тверде переконання, певність у собі, програму і ціль.

Політика означає мати провідну ідею, за якою треба йти, яку завжди має перед очима кожна партія, кожна організація. Політика зовсім не є матеріяльні концесії.

Треба не пасивного опору, але розумної активности, щоби тримати ініціятиву в своїх руках і крок за кроком завойовувати певні позиції.

Ставимо собі питання: котре й яке саме місце нашого народу в лаві народів европейських і яке наше становище в розвитку людства?

Для відповіди на це основне питання хочемо пізнати свою самобутність, хочемо установити, що ми дали иншим, а що від них одержали, хочемо надежно все пізнати, бо мусимо знати, як поступати, куди мусимо йти. Покладаймося найбільше самі на себе, маючи на увазі слова Палацького: „Були ми перед Австрією, будемо й після неї."

Внутрішна сила політична самостійність, господарське визволення, свобода переконання й слова, за правдою вперед!

Масарик сказав про українське питання: „Національне питання не можна розвязувати псевдонауковою фільольоґічною методою. Не фільольоґія й не наука творять націю. У творенню нації найважнійше: централізація і концетрація політичних сил. Політичні, економічні і соціяльні чинники витворюють не тільки націю, але й літературну мову. Коли Українці вважають себе нацією і будуть політично сконцетровані, фільольоґія мусітиме уступити."

Україна дає тепер (1908 р.,) образ, як нація хоче настати. Нація, мова не тільки в вимові. Фільольоґія тут нічого не поможе, а тільки політична міць і сила; фільольоґічна боротьба не вистарчить проти історії, господарства, соціяльного стану, культурного розвитку і релігійних відносин.

Як хочемо урядити й тримати самостійну чеську державу, коли не вміємо господарювати там, де принаймні кілька літ уже маємо самоурядовання (Пражська Радниця)? Для удержання самостійности потрібно чесних, відданих, працьовитих людий.

Осуджуємо насильство, не хочемо і не будемо його вживати; однак проти насильства будемо боротися, коли треба й залізом; — повага й моральна гідність всякого чину залежить від його мотивів (причин); в кожній суперечці, в кожній війні важко знати: „хто чинить насильство, а хто боронится."

Не зважаючи на сучасний неприятливий стан, мусимо витревати, бо воюємо не за побічні справи, а за принципи. І витревати мусимо навіть при неуспіху. Світ мусить знати, що не буде тривкого мира в Европі, доки засада волі для всіх не увійде у тіло й кров дійсности. Що більш неприятливо для нас розвиватимуться справи, то більш уперто мусимо воювати. Світ мусить бути добре поінформований про основи проблеми, в якій дрімає нова небезпека европейського миру.

Я ніколи не був національним шовіністом, ані націоналістом. Національність почував завжди змалку, як соціяльні й моральні відносини; пригноблення нації вважаю гріхом проти людства і людскости.

Про батьківщину гарно співається, але конкретне: „що бачить наша чеська людина в халупі, якою є для нього батьківщиною? Що знає про батьківщину, коли в нужденному помешканню його діти гинуть морально і матеріяльно? До тієї людини не смієте іти з патріотичними фразами. Поліпшіть його житло, і він буде мати ширший обрій, буде національно відчувати инакше, ніж коли відчуває незаслужену біду.

Все суспільно-політичне життя належить підпорядкувати владі розуму й науки, і гаслом його мусить стати правда. Брехня це отрута й гальма життя, яку треба винищувати. Її хвилеві користи не вирівнюють тієї шкоди, яку вона творить, як з практичного, так і з морального боку.

Націю не визволить ніяка сила, коли вона сама не буде для цього працювати й доки не будуть таким шляхом осягнуті всі передумови визволення. Визволення перш усього приносить освіта й праця.

Життю потрібний не тільки ясний мозок, а й тепле серце. Наука і розум можуть вести, куди любо, релігія та етика відповідають власне на питання: „Куди?"

Гуманність не фікція, а реальна справа, її корінь у природній здатности людини, безкорисно спочувати людині. До людскости тужать окремі народи, поширюючи своє замкнене життя до вселюдської сфери. Народи почувають потребу взаємного наближення, формується людство. Врешті новочасна історія це головним чином історія [illegible] гань націнальних і суспільних, історія боротьби за людські права кляс і націй.

Вибрав О. П.

ЦИВІЛІЗАЦІЯ ШКОДИТЬ ЕСКІМОСАМ.

Недавно вернув з півночі до Едмонтону в Канаді др. Скот, який цілий рік перебув на далекій півночі в Аклавік на ріці Мекензі. Там він був приділений урядом для несення лікарської помочі Ескімосам і Індіянам.

Д-р Скот каже, що між Ескімосами і північними Індіянами ширяться ріжні хороби через те, що вони їдять сирі риби, заяців і инше сире мясо.

В давнійших часах, коли Ескімоси жили в будах зі снігу, не було між ними тільки хорих людий, що нині, коли Ескімоси почали будувати для себе хати. Між Ескімосами дуже ширится чахотка. В дельті (уйстє) ріки Мекензі др. Скот ствердив десяту часть населення хорих на туберкульозу, яка з кожним днем щораз то більше ширится.

Др. Скот твердить, що Ескімоси і північні Індіяни є дуже спокійними людьми і слухають законів. За цілий рік не було в цілій околиці ні одного противзаконного випадку і державна поліція не арештувала там ні одного жителя. Там, де нема місійної праці, там від часу до часу трапиться випадок убийства, але це діється зі звичаєвим законом Ескімосів.

Білі люди, щодо здоровля держаться на півночі дуже добре. Єдиною хоробою, що докучає білим, це шкорбут, від якого випадають зуби.

Ловці на звірів з цінним футром зароблюють величезні гроші. Др. Скот каже, що цеї весни виїхало зі східних підбігунових околиць двох шевців, які вивезли шкір на 60 тисячів долярів. Вони працювали повних три роки.